

ЄВРОПЕЙСЬКІ ОРІЄНТИРИ РОЗВИТКУ УКРАЇНИ: НОВІ ВИМІРИ У ВОЄННИЙ ЧАС

Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції



ЄВРОПЕЙСЬКІ ОРІЄНТИРИ РОЗВИТКУ УКРАЇНИ: НОВІ ВИМІРИ У ВОЄННИЙ ЧАС

МАТЕРІАЛИ
Міжнародної науково-практичної конференції

Одеса, 16 травня 2025 року

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Національний університет «Одеська юридична академія»

ЄВРОПЕЙСЬКІ ОРІЄНТИРИ РОЗВИТКУ УКРАЇНИ: НОВІ ВИМІРИ У ВОЄННИЙ ЧАС

МАТЕРІАЛИ
Міжнародної науково-практичної конференції

Одеса, 16 травня 2025 року

Том 1

Одеса
2025

УДК 005.332.2(4):316.42(477)“364”“20”(062.552)
Є 24

*Рекомендовано до друку вченою радою
Національного університету «Одеська юридична академія»
(протокол № 8 від 16.05.2025 р.)*

За загальною редакцією **С. В. Ківалова**

Є 24 **Європейські орієнтири розвитку України: нові виміри у воєнний час** : у 2 т. : матеріали Міжнар.наук.-практ. конф. (Одеса, 16 травня 2025 р.) / за заг. ред. С. В. Ківалова. – Одеса : Фенікс, 2025. – Т. 1. – 772 с.
ISBN 978-617-8430-61-0

Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції «Європейські орієнтири України: нові виміри у воєнний час» містять результати наукових досліджень і практичних напрацювань вчених, фахівців і військовослужбовців, здійснені в умовах повномасштабної війни. У збірнику представлено як теоретичні, так і емпіричні дослідження у галузях філософії, загальної теорії держави і права, історії права, сучасних соціально-політичних процесів, соціології та психології.

Особливу увагу приділено аналізу загроз національній безпеці в конституційному, міжнародному та європейському правовому контекстах, а також питанням трудового, соціального, земельного, аграрного та екологічного права. Окремі розділи присвячено функціонуванню економіки та підприємництва в умовах євроінтеграції.

У збірнику також розглянуто проблематику цифрової трансформації, захисту інформації та кібербезпеки в умовах воєнного часу, методику викладання іноземних мов, перекладознавство, лінгвістику і журналістику. Висвітлено наукові здобутки в адміністративному, фінансовому, морському та митному праві, реформуванні судової системи, діяльності прокуратури, правоохоронних органів та адвокатури. Окремо проаналізовано питання кримінального права, кримінального процесу, кримінології, криміналістики, судової експертизи, медико-психологічного забезпечення правосуддя, а також аспекти цивільного, сімейного, господарського права, інтелектуальної власності та патентного судочинства. Розглянуто також актуальні питання діяльності бібліотек у закладах вищої освіти та фізичної підготовки здобувачів вищої освіти.

Збірник адресовано науковцям, викладачам, здобувачам вищої освіти, а також практикам у галузях права, економіки, соціології, політології, психології, філології, журналістики та кібербезпеки.

УДК 005.332.2(4):316.42(477)“364”“20”(062.552)

Відповідальний за випуск **М. Р. Аракелян**

ISBN 978-617-8430-61-0

© НУ «Одеська юридична академія, 2025
© Автори статей, 2025

Колесниченко Олександр Володимирович ДЕЯКІ ПИТАННЯ ВІДКРИТТЯ ПРОКУРОРОМ ПРОЦЕСУАЛЬНИХ ДОКУМЕНТІВ, ЩО СТАЛИ ПІДСТАВОЮ ПРОВЕДЕННЯ НЕГЛАСНИХ СЛІДЧИХ (РОЗШУКОВИХ) ДІЙ У КРИМІНАЛЬНОМУ ПРОВАДЖЕННІ	617
Красіловський Вадим Олександрович ЩОДО СУТНІСНОГО РОЗМЕЖУВАННЯ ВИДІВ ПРЕДСТАВНИЦТВА ПОТЕРПІЛОГО В КРИМІНАЛЬНОМУ ПРОВАДЖЕННІ	619
Лукашук Каріна Русланівна ВИКОРИСТАННЯ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ ТА ЦИФРОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ ДЛЯ БОРОТЬБИ ЗІ ЗЛОЧИННІСТЮ У ВОЄННИЙ ПЕРІОД	623
Ляховченко Іван Анатолійович СУД ПРИСЯЖНИХ В УМОВАХ ДІЇ ВОЄННОГО СТАНУ В УКРАЇНІ	626
Маркіна Анна Валеріївна СТАН ЗАКОНОДАВЧОГО ЗАКРІПЛЕННЯ ПОНЯТТЯ ЕЛЕКТРОННИХ ДОКАЗІВ В УКРАЇНІ	628
Мельник Олександр Леонідович ОБОВ'ЯЗКИ ОСОБИ В ЗВ'ЯЗКУ З ОБРАННЯМ ДО НЕЇ ЗАПОБІЖНИХ ЗАХОДІВ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ	632
Понурко Тарас Андрійович ОСОБЛИВОСТІ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЗБЕРЕЖЕННЯ ДОКАЗІВ ДЛЯ МІЖНАРОДНОГО КРИМІНАЛЬНОГО СУДУ	635
Фатєєв Андрій Вікторович ПРОЦЕСУАЛЬНІ ОСОБЛИВОСТІ ДОСУДОВОГО РОЗСЛІДУВАННЯ ЗЛОЧИНІВ, ЩО ПІДСЛІДНІ ДЕРЖАВНОМУ БЮРО РОЗСЛІДУВАНЬ	637
Філімонов Микита Володимирович ОКРЕМІ ПИТАННЯ ДОПУСТИМОСТІ ДОКАЗІВ, ОТРИМАНИХ У РЕЗУЛЬТАТІ ЗНЯТТЯ ІНФОРМАЦІЇ З ЕЛЕКТРОННИХ ІНФОРМАЦІЙНИХ СИСТЕМ	639
Шугалевич Ігор Васильович ПРАВОВА ПРИРОДА ПОСТАНОВ ВЕРХОВНОГО СУДУ	641

СЕКЦІЯ 11. КРИМІНАЛІСТИКА, СУДОВА ЕКСПЕРТИЗА, ПСИХОЛОГІЯ ТА МЕДИЦИНА У ЗАБЕЗПЕЧЕННІ СУДОЧИНСТВА

Аркуша Лариса Ігорівна, Кучеров Дмитро Сергійович КОРУМПОВАНІ ЗВ'ЯЗКИ ЯК УМОВА ДЛЯ ВЧИНЕННЯ ПОДАТКОВИХ КРИМІНАЛЬНИХ ПРАВОПОРУШЕНЬ	645
Тіщенко Валерій Володимирович, Стародубов Сергій Вікторович ПІДСТАВИ ТА ЗНАЧЕННЯ КРИМІНАЛІСТИЧНОЇ КЛАСИФІКАЦІЇ ВБИВСТВ	648
Загородній Віктор Євстафійович, Наумович Ігор Сергійович ЗАСТОСУВАННЯ СПЕЦІАЛЬНИХ ЗНАТЬ ПРИ РОЗСЛІДУВАННІ ОБІГУ НАРКОТИЧНИХ ЗАСОБІВ РОСЛИННОГО ПОХОДЖЕННЯ	650
Вашук Олеся Петрівна КОМЕРЦІАЛІЗАЦІЯ КРИМІНАЛІСТИКИ: ОКРЕМІ АСПЕКТИ	653
Подобний Олександр Олександрович, Єрусланова Тетяна Геннадіївна ОКРЕМІ МОРАЛЬНО-ЕТИЧНІ ПРОБЛЕМИ КРИМІНАЛЬНО-ПРОЦЕСУАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ УЧАСНИКІВ ДОСУДОВОГО РОЗСЛІДУВАННЯ ЗІ СТОРОНИ ОБВИНУВАЧЕННЯ	655
Самойленко Олена Анатоліївна, Щербак Ірина Анатоліївна ДО ПИТАННЯ ЗАСТОСУВАННЯ КОНТЕНТ-АНАЛІЗУ В СУЧАСНИХ УМОВАХ БОРОТЬБИ ЗІ ЗЛОЧИННІСТЮ	657
Цехан Дмитро Миколайович, Єлхін Олексій Володимирович ЗЛОЧИННІ УГРУПОВАННЯ ЯК ЕКОНОМІЧНІ АГЕНТИ: АНАЛІЗ СТРУКТУРИ ОПЕРАЦІЙНИХ ТА ІНВЕСТИЦІЙНИХ ВИТРАТ	660

3. Про Національну поліцію : Закон України від 02.07.2015 р. № 580-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/580-19#Text>

4. Про оперативно-розшукову діяльність : Закон України від 18.02.1992 р. № 2135-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2135-12#Text>

5. Про порядок відшкодування шкоди, завданої громадянину незаконними діями органів дізнання, попереднього слідства, прокуратури і суду : Закон України від 1.12.1994 р, зі змінами і доповненнями URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/266/94-%D0%B2%D1%80#Text>

6. Про державну таємницю : Закон України від 21.01.1994 р. № 3855-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3855-12#Text>

7. Про запобігання корупції : Закон України 14 жовтня 2014 року № 1700-VII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1700-18#Text>

8. Кодекс професійної етики працівників Національного антикорупційного бюро України. НАБУ. 63 с.

9. Про затвердження Правил етичної поведінки поліцейських : Наказ МВС України від 09.11.2016 № 1179. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1576-16#Text>

10. Про затвердження Правил етичної та доброчесної поведінки працівників Міністерства внутрішніх справ України : Наказ МВС України від 09.04.2024 № 230. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0596-24#Text>

11. Гуртієва Л. М. Етичні основи діяльності слідчого : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.09. Одеса, 2008. 209 с.

Ключові слова: негласне розслідування, правоохоронна етика, криміналістика, досудове розслідування, правоохоронні органи.

Keywords: covert investigation, law enforcement ethics, forensics, pre-trial investigation, law enforcement agencies.

Самойленко Олена Анатоліївна

*Національний університет «Одеська юридична академія»,
професор кафедри криміналістики, кафедри криміналістики, детективної та
оперативно-розшукової діяльності, доктор юридичних наук, професор*

Щербак Ірина Анатоліївна

*Донецький національний університет імені Василя Стуса,
доцент кафедри конституційного, міжнародного та кримінального права,
кандидат юридичних наук, доцент*

ДО ПИТАННЯ ЗАСТОСУВАННЯ КОНТЕНТ-АНАЛІЗУ В СУЧАСНИХ УМОВАХ БОРОТЬБИ ЗІ ЗЛОЧИННІСТЮ

У діяльності правоохоронних органів складно переоцінити актуальність питань визначення надійності джерела інформації про кримінальне правопо-

рушення та особу, що підозрюється у його вчиненні. Достовірність, верифікованість, точність та коректність відомостей, що наводяться в ньому, досліджуються шляхом застосування багатьох сучасних аналітичних методів, зокрема за допомогою контент-аналізу текстової, аудіовізуальної або іншої інформації.

Термін «контент-аналіз» (content analysis) вперше був конкретизований американським науковцем Бернардом Берельсоном в 1952 році в книзі «Контент-аналіз у дослідженнях комунікацій». Автор визначив «контент-аналіз» як специфічну дослідницьку техніку для об'єктивного, систематичного та кілького опису очевидного змісту комунікації. Не дивлячись на те, що сама наукова думка аналізу текстових матеріалів виникла набагато раніше у Гаральда Лассуелла в 1920-30-х роках, наукові засади цього методу були визначені саме у вище наведений книзі і були адресовані журналістам з метою діагностики текстів політичного і пропагандистського змісту. Втім, сучасна практика його застосування із використанням цифрових технологій показала, що метод, який базується на систематичному, об'єктивному та кількісному аналізі змісту будь-якої інформації, в тому числі великого обсягу, дозволяє виявляти закономірності, структурувати великі обсяги даних у будь-якій сфері людської діяльності та робити обґрунтовані висновки щодо інформаційного наповнення досліджуваного матеріалу різного змісту та спрямованості.

В практичному аспекті контент-аналіз може реалізовуватись з двох позицій або аналітичних підходів: кількісного та якісного. Кількісний контекст аналіз – це фактично математичний та статистичний аналіз змісту текстів, об'єктивний підрахунок частотності використання певних слів, фраз, символів, тематичних категорій тощо. Якісний аналіз є більш суб'єктивним і одночасно більш глибоким, інтерпритованим через дискурс визначенням позиції об'єкта дослідження. Ним виявляється прихований зміст, аналізується наратив, по-суті визначається єдність мовлення (письмового чи усного) та ситуації, в якій воно відбувається. Включається до сфери дослідження тут дискурс як перебіг мовлення, так і його передумови, обмеження та результати, позамовний контекст і невисловлені цілі й наміри, які супроводжують акт мовлення [1].

Ефективність використання контент-аналізу в роботі правоохоронних органів визначається тим, що об'єкт дослідження, який є для контент-аналізу реальністю першого порядку, є завжди продуктом людської діяльності або соціального середовища, в вузькому значенні – певного злочинного середовища [2]. Узагальнюючи проблематику застосування контент-аналізу як інструменту правоохоронних органів в сучасних умовах боротьби зі злочинністю можна виділити наступні напрями його використання:

- 1) моніторинг засобів масової інформації та соціальних мереж/груп з метою пошуку висловлювань екстремістського та пропагандистського змісту, закликів до вчинення терористичних актів, ознак маніпуляцій громадською думкою певним суб'єктом, а також виявлення організованих злочинних груп та злочинних намірів у цифровому середовищі (аналітична сфера діяльності);

2) аналіз змісту актів комунікацій у інформаційному трафіку або конкретної особи, отримані і порядку, передбаченому кримінальним процесуальним законом (оперативно-розшукова сфера діяльності);

3) судово-експертні дослідження речових доказів, визначення автора мовлення, дослідження цифрової, паперової та іншої природи носіїв доказової інформації, визначення причинно-наслідкових зв'язків у механізмі вчинення конкретного злочину, способів та засобів фальсифікації джерел важливої в процесі доказування інформації (слідчо-експертна діяльність);

4) профілювання особи злочинця (розробка профілю злочинця, виявлення психологічних характеристик підозрюваних, обвинувачених) (профілактична сфера діяльності).

Сьогодні органи Національної поліції користуються різноманітними програмними продуктами, які використовують методи контент-аналізу, в тому числі для аналізу великих за обсягом даних. Достатньо ефективним програмним забезпеченням в цьому сенсі є наступні: 1) SAS Law Enforcement Intelligence (використовується для ідентифікувати людей, місць та організації в текстах повідомлень та інформаційному потоці текстових даних); 2) Accurint® Crime Analysis (спрямовано на організацію міжвідомчого співробітництва, займається створенням шаблонів повідомлень, картографування злочинів та створення звітів для правоохоронних органів, програма може автоматично витягувати та очищає відомості з різних Інтернет-джерел для їх співвідношення та пошуку помилок); 3) Belkasoft X Forensic (призначене для пошуку та аналізу інформації різного змісту в цифровому середовищі, зокрема у хмарних сервісах; об'єктами дослідження можуть виступати дистанційно віддалені прилади, наприклад, автомобілі або дрони); 4) Law Enforcement Agency Reported Crime Analysis Tool (використовується з метою аналізу даних про злочинність, програма здатна робити статистичні звіти).

Отже, застосування методу контент-аналізу та відповідних програмних комплексів суттєво розширює можливості боротьби зі злочинністю, при цьому зумовлює й потребу оновлення методології різних сфер практичної діяльності слідчих та оперативних підрозділів.

Список використаних джерел:

1. Зарецький О. Офіційний та альтернативний дискурси. 1950-80-ті роки в УРСР. Вид. 2, випр. та доповн. Київ : Інститут української мови НАН України. 2008. 444 с.

2. Болотова В. А., Попова Г. В. Контент-аналіз як метод вивчення документів / за заг. ред. проф. Соболева В. О. Харків, 2000. 40 с.

Ключові слова: дані, контент-аналіз, методологія, правоохоронні органи, текст.

Keywords: data, content analysis; methodology, law enforcement agencies; text.